

вільного часу статистично значимо більше є стресорами табірних зборів ніж для юнаків. Для юнаків стресорами табірних зборів є: закритий простір, ранкова зарядка, розлука з коханою людиною. Визначено, що соціальні копінги домінують як у дівчат так і у юнаків; дівчата більш схильні до пошуку соціальної підтримки, емоційного реагування та імпульсивних дій ніж юнаки. Тоді як юнаки більш схильні протистояти зовнішньому тиску і ефективно наполягати на своїх правах ніж дівчата. Крім того, юнаки частіше, ніж дівчата, уникають від рішення проблем або перемикаються на щось інше.

Список бібліографічних посилань

1. Водопьянова Н. Е. Психодиагностика стресса. СПб. : Питер, 2009. 336 с.
2. Доценко В. В., Макаренко П. В. Копінг-поведінка першокурсників ЗВО зі специфічними умовами навчання: гендерний аспект. *Вісник Національного університету оборони України*. 2019. Вип. 3 (53). С. 61–70.
3. Щербатых Ю. В. Психология стресса и методы коррекции. СПб. : Питер, 2006. 256 с.

Отримано 24.02.2020

УДК 159.923.2

Яна Сергіївна ПОНОМАРЕНКО,

*доцент кафедри соціології та психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ,
кандидат психологічних наук;*

 <https://orcid.org/0000-0002-3374-3930>

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ КОМУНІКАБЕЛЬНОСТІ ЯК СИСТЕМНОЇ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Розглянуто поняття «комунікабельність» як системна властивість особистості поліцейського. Аналіз проведений на підставі вивчення психолого-педагогічної літератури, сприяв виділенню специфіки та особливостей до вирішення проблеми комунікабельності як основоположного компонента професійної діяльності. Пропонується використовувати спеціальний тренінг в період фахової підготовки, який дозволить розвинути навички ділового спілкування та комунікативної компетентності майбутніх працівників поліції.

Підготовка працівників поліції на базі вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання гарантує високу ефективність діяльності освітньої установи в тому випадку, якщо в якості одного з основних компонентів професійної майстерності буде розглядатися таке інтегративне вміння як комунікабельність. Комунікабельність гарантує нову якість спілкування, яка, в свою чергу, є механізмом реалізації культури

як змісту освіти. Щоб впоратися з цим викликом сьогодення, в системі вищої поліцейської освіти поряд з іншими завданнями професійного становлення особистості поліцейського потрібно вирішити важливу проблему оволодіння новим знанням і навчитися його використовувати на практиці. Це означає, що для вдосконалення професійної підготовки поліцейських кадрів, курсантів слід готувати на базі вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання і слухачів курсів первинної професійної підготовки поліцейських з урахуванням особливостей культури спілкування працівників правоохоронних органів, шляхом впровадження відповідних навчальних дисциплін.

З точки зору психолого-педагогічного підходу до особистості широко представлений аналіз комунікативної діяльності людини в працях М. Прищак, Ю. Ємельянова, О. Бодальова, Я. Коломинського, М. Бітянкової, М. Каган, О. Леонтьєв, І. Богомоллова, І. Логвінова, І. Омельченко, О. Проскурняк, Т. Сак, В. Кобильченко та ін.

Відомо, що будь-яка ефективна професійна діяльність немислима без справжнього спілкування суб'єктів. На думку багатьох вчених, якість та рівень цього спілкування залежить від того, що називають комунікабельністю та якими особливостями її наділяють. Тому проблема вивчення дефініції поняття комунікабельності представляється нам актуальною як в теоретичному, так і в практичному плані.

У теоретичному аспекті комунікабельність поліцейського є поняттям, яке має свою специфічну структуру, особливості та функції, суттєво відмінні від багатьох інших сфер діяльності людини; в практичному аспекті комунікабельність є вершиною професійної майстерності працівника поліції, який досконало володіє психотехніками та прийомами у професійній комунікації.

Аналіз численної наукової літератури щодо визначення поняття «комунікабельність» не дає нам підстав взяти за основу ні одне з існуючих тверджень, які представлені в науковому обігу. Більш того, можемо сказати, що поняття «комунікабельність» взагалі не було предметом спеціального дослідження і не піддавалося детальному і ґрунтовному висвітленню в царині психології.

Так, О. А. Полякова відзначила три характерні особливості до вирішення проблеми комунікабельності як основоположного компонента професійної діяльності. Авторка зазначила, що перша особливість пов'язана з тим, що комунікабельність розглядається в літературі як інтегративне явище, оскільки дослідники, вивчаючи дане поняття, фокусувалися на якійсь одній її межі; друга особливість полягає в тому, що комунікабельність розглядається в зв'язку з такими феноменами, як спілкування і культура; третью особливістю є вказівка на зв'язок комунікабельності з вмістом професійної діяльності і обґрунтування її провідної ролі в становленні професійної майстерності сучасного фахівця.

Олена Полякова в своїй роботі пише: «О. С. Булатова розглядала комунікабельність як один з компонентів педагогічного артистизму, В. І. Кабріні розглядає комунікабельність як ступінь зрозумілості висловлювань людини для інших, В. Л. Леві – як здатність спілкуватися, В. М. Шепель – як здатності встановлювати контакти з іншими людьми, В. І. Андриаді протиставляє комунікабельність замкнутості і т.п.» [1, с. 151–152].

В. Ф. Родін та В. Л. Цветков наголошують, що процеси комунікації відіграють важливу роль в діяльності працівника правоохоронних органів, тому до особового складу поліції доцільно пред'являти певні вимоги. Професори вважають, що оптимізація комунікативної компетентності і культури спілкування правоохоронців є одним з найбільш актуальних і давно назрілих напрямків службової діяльності.

«В сучасних умовах діяльності органів правопорядку життєво необхідне підвищення професійно-психологічної підготовки працівників, в тому числі в області організації професійних контактів. Для успішного здійснення спілкування і ведення переговорів працівникам правоохоронних органів потрібна цілеспрямована спеціальна і психологічна підготовка, яка в свою чергу безсумнівно підвищить якість і ефективність діяльності правоохоронних органів», – такої точки зору дотримуються Володимир Родін та В'ячеслав Цветков.

Вони сформулювали деякі практичні рекомендації для розвитку необхідних вмінь, які здатні будуть покращити співпрацю працівників правоохоронних органів з людьми, до них входять: вміння слухати кожного; вміння не наполягати; вміння виробляти неупередженість; вміння використовувати мову тіла; вміння «прикусити язика» [2, с. 281].

Одним з основних чинників ефективного професійного спілкування поліцейських є вміння активно слухати. Уміння поліцейського слухати співрозмовника з правильною зовнішньою і внутрішньою реакцією потребує опанування та використання у професійній діяльності технік активного слухання. До таких технік належать: «Ехо» – повторення поліцейським основних положень, висловлених громадянином; «Повторення фрази» – полягає у дослівному повторенні фраз, висловлених громадянином, плюс запитання; «Парафраз» – прийом полягає у поверненні сенсу висловлювання за допомогою інших слів; «Резюме» – полягає у відтворенні суті висловлювань громадянина у стислому й узагальненому вигляді; «Уточнення» – уточнення окремих положень висловлювань; «Ага-техніки» – вербальні сигнали того, що ви знаходитеся у контакті, все ще слухаєте громадянина [3, с. 29–32].

Отже, для розвитку комунікабельності в період професійної підготовки варто використовувати спеціальний тренінг орієнтований на опанування необхідних вмінь, які дозволять розвинути навички ділового спілкування та комунікативної компетентності майбутніх працівників

поліції. Практичні можливості психології за рахунок використання сучасних психолого-педагогічних технологій в період професійної підготовки, дозволять підвищити комунікативну компетентність майбутніх поліцейських і поліпшити ефективність їх професійної діяльності в майбутньому.

Список бібліографічних посилань

1. Полякова Е. А. Развитие коммуникабельности как основополагающего компонента профессиональной деятельности менеджера-педагога. *Вестник Южно-Уральского государственного гуманитарно-педагогического университета*. 2008. № 4. С. 147–155.

2. Родин В. Ф., Цветков В. Л. Коммуникативное общение в профессиональной деятельности сотрудников ОВД РФ. *Вестник Московского университета МВД России*. 2017. № 5. С. 278–281.

3. Пам'ятка працівника Національної поліції України. Інформаційно-довідкові матеріали з питань професійного спілкування поліцейських / уклад.: І. В. Клименко, Д. В. Швець, О. О. Євдокімова, Я. С. Посохова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 52 с.

Отримано 04.02.2020

УДК 159.922.8

Наталія Миколаївна ТЕСЛИК,

старший викладач кафедри психології, політології та соціокультурних технологій Сумського державного університету, кандидат психологічних наук;

Аліна Романівна ГОНЧАРЕНКО,

студентка факультету іноземної філології та соціальних комунікацій Сумського державного університету

АГРЕСИВНІСТЬ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Проаналізовано прояви агресивності осіб юнацького віку у співставленні зі слухачами первинної підготовки патрульних поліцейських. Виявлено суттєві особливості агресивності досліджуваних, які мають бути враховані при розробці та здійсненні психопрофілактичної програми з особами юнацького віку.

Профілактика злочинної деформації особистості у сучасному світі є актуальною на будь-яких життєвих етапах індивіда. Водночас, окремі вікові групи виявляють вищу сензитивність, у тому числі мова йде про осіб юнацького віку. Підвалинами подібного превентивного впливу має стати глибинне пізнання вікових особливостей розвитку особистості, а в умовах високої динаміки мінливості суспільних процесів – також актуалізація раніше проведених досліджень.

Визначення агресивності осіб юнацького віку детермінує необхідність термінологічної чіткості. У досліджуваній проблематиці спостерігається